

Kolmas sektori sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja monikielisyyden tukipilarina: Paremmiin Yhdessä ry tukemassa opettajaopiskelijoiden valmiuksia

Monikielisiä opiskelijoita on Suomessa yhä enemmän, ja opettajankoulutuksen tulisi vastata tähän ilmiöön antamalla opettajaksi opiskeleville valmiudet monikielisten oppijoiden ohjaamiseen ja tukemiseen heidän tarpeidensa mukaan. Tähän tarvitaan teorian lisäksi kokemusta maahanmuuttajataustaisten oppijoiden kanssa toimimisesta. Kolmannella sektorilla toimivat järjestöt ovat nousseet esille maahan muuttaneiden kotouttamisen ja koulutuksen tukijoina (Pöyhönen, Suni & Tarnanen, 2019). Kokemusta monikielisistä oppijoista voi saada kotoutumista tukevista järjestöistä, kuten Jyväskylässä toimivasta Paremmiin Yhdessä ry:stä.

Julkaistu: 6. lokakuuta 2021 | Kirjoittanut: Piia Cordoba

Suomessa monikielisyys nähdään yleensä myönteisenä asiana opettajien keskuudessa, mutta monikielisyyden tukeminen ei käytännössä välttämättä toteudu luokkahuoneessa, sillä kokemus monikielisten oppijoiden opettamisesta ja ohjaamisesta on usein vähäistä. Toisin sanoen asiantuntemuksen kertyminen tältä alueelta ennen opettajaksi valmistumista olisi hyödyllistä opettajille sekä heidän monikielisille oppilailleen. Tämänkaltaista asiantuntemusta olisi mahdollista kerryttää maahan muuttaneiden kotoutumista tukevissa järjestöissä esimerkiksi pedagogisten opintojen opetusharjoittelun aikana tai erillisillä kursseilla osana kurssityötä (Szabó ym., 2021).

Maahanmuuttajataustaisten henkilöiden kanssa toimiminen jo opintojen aikana kehittäisi opettajaksi opiskelevien valmiuksia monikielisten oppijoiden ohjaamiseen ja tukemiseen. Tähän tarvitaan teorian lisäksi kokemusta maahanmuuttajataustaisten oppijoiden kanssa toimimisesta.

Toisaalta kotoutumista tukevilla yhdistyksillä, kuten Jyväskylässä toimivalla Paremmiin Yhdessä ry:llä (PYR), on huomattava tarve vapaaehtoisista, jotka osallistuvat yhdistyksen eri toimintoihin. Tästä syntyi yhteistyöidea Jyväskylän yliopiston ja PYR:in välille.

Paremmiin Yhdessä ry tekee kotoutumista ja yhteiskunnan vastaanottavuutta edistävää työtä Jyväskylän seudulla ja niihin liittyvää vaikuttamistyötä myös Keski-Suomessa ja valtakunnallisesti. Yhdistys palvelee maahan muuttaneita, maahanmuuttajien parissa kotoutumistyötä tekeviä sekä monikulttuurisuudesta kiinnostuneita. Yhdistyksen periaatteina on edistää yhdenvertaisuutta, vahvistaa osallisuutta ja kantaa sosiaalista vastuuta niistä, jotka tarvitsevat tukea. Paremmiin Yhdessä ry:n missio on toimia oikeudenmukaisuuden ja haavoittuvassa asemassa olevien puolestapuhujana sekä tukea heidän oikeuksiensa toteutumista. Opitaan Yhdessä -toiminnassa tämä tapahtuu opintoja tukemalla. Monelle jyvaskyläläiselle tuttu *läksykerho* on tukenut maahan muuttaneita opiskelussa jo yli 10 vuoden ajan.

Jyväskylän yliopistossa toimiva Kielitietoisuutta ja monikielisyyttä tukeva opettajankoulutus (KIMO) keskittyy oppijoiden monikielisyyden tukemiseen kaikilla koulutuksen asteilla aina varhaiskasvatuksesta korkeakoulutukseen asti. Lukuvuonna 2020–2021 KIMO:n kurssilta, *Monikielisyys ja kielenoppiminen muuttuvassa yhteiskunnassa*, osallistui yhteensä 41 opiskelijaa Opitaan Yhdessä -toimintaan. Tämä antoi opettajaopiskelijoille mahdollisuuden kotikansainvälistymiseen

(<https://www.jyu.fi/edupsy/fi/opiskelu/opiskeluohjeet/pikaohjeet/kotikansainvalistyminen>), sillä monikulttuurisia ja monikielisiä ihmisiä löytyi aivan läheltä ulkomaisten sijaan. Opettajiksi opiskelevat saivat PYR:in Opitaan Yhdessä -toiminnassa kokemusta eri taustoista tulevien oppijoiden kohtaamisesta ja tukemisesta. Toiminnassa mukana olleet opettajaopiskelijat kuvasivat yhteistyötä silmiä avaavaksi kokemukseksi, jonka myötä he oppivat, kuinka haastavaa ja samalla opettavaa monikielisen oppijan tukeminen ja ohjaaminen on. Lämmin ja aito kohtaaminen oli sekä opettajaopiskelijoiden että oppijoiden mielestä toiminnan kohokohtia.

Työkaluja tuleville opettajille

Opettajaopiskelijat saivat mukaansa tästä kokemuksesta tietoja ja taitoja maahanmuuttajataustaisten oppijoiden kohtaamiseen. He myös oppivat, että järjestökentällä maahan muuttanut ihminen tulee nähdyksi ja kuulluksi yksilönä eikä osana maahan muuttaneiden ryhmää. Sosiaalinen kohtaaminen ja kuulumisen tunne ovat tärkeä osa järjestökentän ainutlaatuisuutta. Ihmiset pystyvät osallistumaan matalan kynnyksen toimintaan tasavertaisina yksilöinä. Tämä tuo huomattavan eron verrattuna viranomaisten kanssa toimimiseen, jossa maahan muuttanut on yleensä autettavan roolissa. Järjestöissä tilanne on toinen, sillä kentän tarjoama yhteisöllisyys tuo tarvittavaa tukea yhteiskuntaan sopeutumiseen ja suomalaisuuteen tutustumiseen (Lautiola, 2013).

Kokemuksen kautta opettajaopiskelijat saavat järjestöstä mukaansa työkaluja siihen, miten ihminen kohdataan tasa-arvoisena, samassa asemassa olevana yksilönä. Opettajan rooli kotoutumisessa on hyvin merkittävä, sillä monissa tapauksissa opettaja on ensimmäinen

henkilö, jonka kanssa maahan muuttanut oppija muodostaa pitempiaikaisen suhteen (Suokonautio, 2008). Se, millä tavalla opettaja kohtaa oppijan, heijastaa yhteiskunnan asenteita ja vastaanottavuutta. Esimerkiksi kiintiöpakolaisista monet ovat mahdollisesti menettäneet kaiken: kotinsa, perheensä ja uransa lukuun ottamatta toivoa paremmasta. Opettajan rooli korostuu näissä tilanteissa erityisesti; hänen tulisi kohdata oppija avoimin mielin sekä rohkaista ja toimia motivaation antajana. Toisin sanoen opettajan toiminnalla on suuri merkitys maahan muuttaneen oppijan kotoutumisessa. Aidosti kohtaava ja tukeva opettaja on tärkeä osa kaksisuuntaista kotoutumista. Lisäksi opettaja antaa omalla toiminnallaan esimerkin muille opettajille sekä muille opiskelijoille.

Maahan muuttaneet kuuluvat niihin ryhmiin, joihin kohdistuu usein huomattavan paljon ennakkoluuloja. Ennakkoluulot kohdistuvat yleensä yksittäiseen henkilöön, mutta ne pohjautuvat yleensä pinnalliseen tietoon siitä sosiaalisesta ryhmästä, johon kyseinen yksilö kuuluu. Ennakkoluulojen muodostuminen on puolestaan osa kategorisointia, jonka kautta ihminen hahmottaa ympäröivää maailmaa ja joka on usein stereotyyppioihin pohjautuvaa ja harhaanjohtavaa tietoa. Mitä enemmän kohtaamisia kyseisen ryhmän kanssa syntyy, sitä todennäköisemmin ennakkoluulot purkautuvat ja käsitykset kyseisestä ryhmästä muokkautuvat perustuen faktoihin. Tästä huolimatta ennakkoluulojen purkaminen vaatii paljon kohtaamisia ja aitoja vuorovaikutustilanteita kyseisen ryhmän kanssa. (Sensoy & DiAngelo, 2017.) Monille opettajaopiskelijoille ja vapaaehtoisille Opitaan Yhdessä -toiminta saattaa olla ensimmäinen kohtaaminen vieraskielisen tai eritaustaisen ihmisen kanssa. Näiden kohtaamisten myötä opettajaopiskelijan, kuten kenen tahansa, on myös helpompi asettautua Suomeen muuttaneen asemaan. Tämä tuo puolestaan uusia näkökulmia opettajan työhön ja tarjoaa tulevalle opettajalle työkaluja vieraskielisen oppilaan tukemiseen ja ohjaamiseen.

Kolmas sektori maahan muuttaneiden koulutuksen ja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden tukipilarina

Kaikilla on oikeus kouluttautua ja tavoitella unelmiaan. Järjestöt tukevat maahan muuttaneita tässä prosessissa. Opiskelun tuen lisäksi Paremmiin Yhdessä ry tarjoaa tietoa Suomen koulutusjärjestelmästä ja erilaisista koulutusmahdollisuuksista. Yhdistyksen tavoite on kuunnella maahan muuttaneiden urahaaveita ja ohjata heitä oikeaan suuntaan. Opitaan Yhdessä Oppimaan -hankkeessa (OYO) toteutetussa selvitystyössä (Cordoba, 2021) havaittiin, että opintojen ohjaus oli puutteellista ja se suuntautui eritoten palvelualoille. Kehittyvän kielitaidon ei tulisi olla este kouluttautua haluamalleen alalle. Tukemalla opintoja ja kielitaidon kehittymistä PYR pyrkii turvaamaan sosiaalisen oikeudenmukaisuuden toteutumista maahan muuttaneille.

Szabó kollegoineen (2021) muistuttaa, että vuoden 2012 PISA-tulosten mukaan ensimmäisen ja jopa toisen sukupolven maahanmuuttajat pärjäävät opinnoissa äidinkielenään suomea puhuvia huomattavasti heikommin. Maahan muuttaneiden puheen tuottamisen ja ymmärtämisen oletetaan kehittyvän suomenkielisessä ympäristössä suhteellisen vaivattomasti (Vaarala ym. 2016, 100–101), mutta monien vieraskielisten oppijoiden on usein haastavaa päästä aidosti vuorovaikutuksellisiin tilanteisiin, joissa oppija pääsee dialogiin äidinkielenään tai muuten

sujuvasti suomea puhuvan henkilön kanssa. Erityisesti viime aikoina koronaviruksen aiheuttaman tilanteen vuoksi tämänkaltaisten vuorovaikutustilanteiden löytäminen on ollut entistä vaikeampaa, sillä sosiaalista kanssakäymistä on rajoitettu kaikkialla, myös kotoutumista tukevissa yhdistyksissä, jotka ovat usein ainutlaatuisia – jopa ainoita – kohtaamispaikkoja monikielisille ja -kulttuurisille henkilöille. Opitaan Yhdessä Oppimaan -selvitystyössä (Cordoba, 2021) haastateltavat nostivat esiin yhdistysten tarjoaman kohtaamispaikan tärkeyden niin kielellisessä kuin sosiaalisessa merkityksessä. Monille yhdistykset olivat ainoita paikkoja, joissa he pääsivät kohtaamaan ja luomaan sosiaalisia kontakteja kantasuomalaisiin. Vuorovaikutus kielen oppimisessa korostui niin itse opiskelijoiden kuin asiantuntijoiden puolelta. (Cordoba, 2021.)

Puhuttaessa Opitaan Yhdessä -toiminnasta Suomeen muuttaneet opiskelijat korostivat, kuinka vapaaehtoisten tarjoama tuki opiskelussa on tukenut heitä erityisesti kielellisesti (Cordoba, 2021). Opiskelijan kielitaito kehitty samalla, kun hän pääsee kotitehtäviä tehdessään luomaan merkityksiä ja oivaltamaan asioita yhdessä vapaaehtoisen kanssa. Molemmat osallistujat ottavat aktiivisesti osaa kotitehtävien tekemiseen sen sijaan, että opiskelija ottaisi passiivisemmän autettavan rooliin. Tällä tavalla opiskelija pääsee sekä käyttämään että kuuntelemaan suomen kieltä avoimessa vuorovaikutuksessa.

Yhteenveto

Olen käsitellyt artikkelissa käytännössä saadun kokemuksen tärkeyttä opettajankoulutuksessa maahanmuuttajataustaisten oppijoiden ohjauksessa ja tukemisessa. Olemme tuoneet esiin erilaisia työkaluja, joita opettajaksi opiskelevat saavat mukaansa järjestökentältä. Näihin työkaluihin kuuluu muun muassa aidon kohtaamisen tärkeyden ymmärtäminen ja yksilönä nähdyn ja kuullun tulemisen vaikutus.

Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden turvaaminen maahan muuttaneiden koulutuksessa, kuten muillakin elämän osa-alueilla, on yksi Paremmiin Yhdessä ry:n päämääristä. Yhteistyössä koulutustahojen, kuten Jyväskylän yliopiston opettajankoulutuslaitoksen, kanssa tämä tavoite on saavutettavissa. Yhteistyö yliopiston kanssa jatkuu myös alkavana lukuvuotena (2021–2022), jolloin uudet opettajaopiskelijat pääsevät oppimaan yhdessä maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden kanssa. Vastaavanlainen yhteistyö on laajennettavissa myös muihinkin kotoutumista tukeviin järjestöihin niin Jyväskylässä kuin Suomessa laajemminkin. Tällä tavalla tulevat opettajat saavat aitoa kokemusta ja asiantuntemusta ennen valmistumistaan ja työelämässä aloittamista.

Oikeanlainen tuki oppimisessa vahvistaa maahanmuuttajataustaisten opiskelijoiden pärjäämistä koulupolulla ja vahvistaa heidän asettumistaan yhteiskuntaan. Lisäksi tasavertaiset mahdollisuudet koulutukseen ennalta ehkäisevät yhteiskunnan segregatiota. Tämä mahdollistaa yhteiskunnan, jossa kaikilla, riippumatta ihmisen etnisyydestä tai kielestä, on oikeus tulla kuulluksi ja mahdollisuus hyvään elämään. Ihmisen sosiaalista statusta ei tulisi pystyä päättelemään etnisyyden tai kielen perusteella.

Piia Cordoba on toiminnankehittäjä Paremmiin Yhdessä ry:ssä Jyväskylässä. Artikkelin kirjoittamisessa on tukenut Emmanuel Sibomana, joka on yhdistyksen toiminnanjohtaja.

Lähteet

Cordoba, P. (2021). *Oppimisen haasteet maahanmuuttajataustaisten aikuisopiskelijoiden opin polulla: opiskelijoiden ja ohjaajien näkökulmia*. Paremmiin Yhdessä ry.

Lautiola, H. (2013). *Kumppanuutta kotouttamisen kentillä: Esimerkkejä järjestöjen ja viranomaisten yhteistyöstä kotouttamisessa*. Haettu osoitteesta:

https://kotouttaminen.fi/documents/3464316/4304967/kumppanuutta_kotouttamisen_kentilla.pdf/207909f7-6f0f-40d6-ac19-54c0fd7920cf

Pöyhönen, S., Suni, M. & Tarnanen, M. (2019). Kieli kotouttamispolitiikan ytimessä –aikuiset maahanmuuttajat matkalla työelämään. Teoksessa T. Saarinen, P. Nuolijärvi, S. Pöyhönen. & T. Kangasvieri (toim.), *Kieli, koulutus, politiikka. Monipaikkaisia käytänteitä ja tulkintoja*. Tampere: *Vastapaino*, 257–285.

Sensoy, Ö. & DiAngelo, R. (2017). *Is Everyone Really Equal? An Introduction to Key Concepts in Social Justice Education*. Teachers College Press. Columbia University.

Suokonautio, J. (2008.) *Palapelin palat paikoilleen. Maahanmuuttajien kokemuksia kotoutumiskoulutuksesta ja ehdotuksia sen kehittämiseksi*. Lisensiaatintyö. Jyväskylän yliopisto.

Szabó, T. P., Repo, E., Kekki, N. & Skinnari, K. (2021). Multilingualism in Finnish teacher education. Teoksessa M. Wernicke, S. Hammer, A. Hansen & T. Schroedler (toim.), *Preparing Teachers to Work with Multilingual Learners*. Bristol, UK: *Multilingual Matters*, 58–81.

Vaarala, H., Reiman, N. Jalkanen, J. & Nissilä, L. (2016). *Tilanne päällä! Näkökulmia S2-opetukseen*. Helsinki: Opetushallitus.

Artikkeliin viittaaminen

Cordoba, P. (2021). Kolmas sektori sosiaalisen oikeudenmukaisuuden ja monikielisyyden tukipilarina: Paremmiin Yhdessä ry tukemassa opettajaopiskelijoiden valmiuksia. *Kieli, koulutus ja yhteiskunta*, 12(5). Saatavilla: <https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2021/kolmas-sektori-sosiaalisen-oikeudenmukaisuuden-ja-monikielisyyden-tukipilarina-paremmiin-yhdessa-ry-tukemassa-opettajaopiskelijoiden-valmiuksia> (<https://www.kieliverkosto.fi/fi/journals/kieli-koulutus-ja-yhteiskunta-lokakuu-2021/kolmas-sektori-sosiaalisen-oikeudenmukaisuuden-ja-monikielisyyden-tukipilarina-paremmiin-yhdessa-ry-tukemassa-opettajaopiskelijoiden-valmiuksia>)